

Audiodeskrypcja materiałów audiowizualnych

Agenda

1. Wstęp i formalności
2. Problematyka dostępności, podstawy prawne
3. Potrzeby odbiorców
4. Audiodeskrypcja - podstawy
5. Aspekty techniczne
6. Zasady języka audiodeskrypcji
7. Praca z materiałem audiowizualnym
8. Ćwiczenia

Problematyka dostępności, aspekty prawne

Dostępność

- Definicja: Dostępność oznacza możliwość korzystania z produktów, usług i środowisk przez jak najszerszą grupę osób, niezależnie od ich możliwości fizycznych czy umysłowych.
- Bariery: Fizyczne, cyfrowe, komunikacyjne, społeczne.
- Wpływ: Brak dostępności ogranicza samodzielność, uczestnictwo społeczne i równość szans.

Dostępność materiałów audiowizualnych

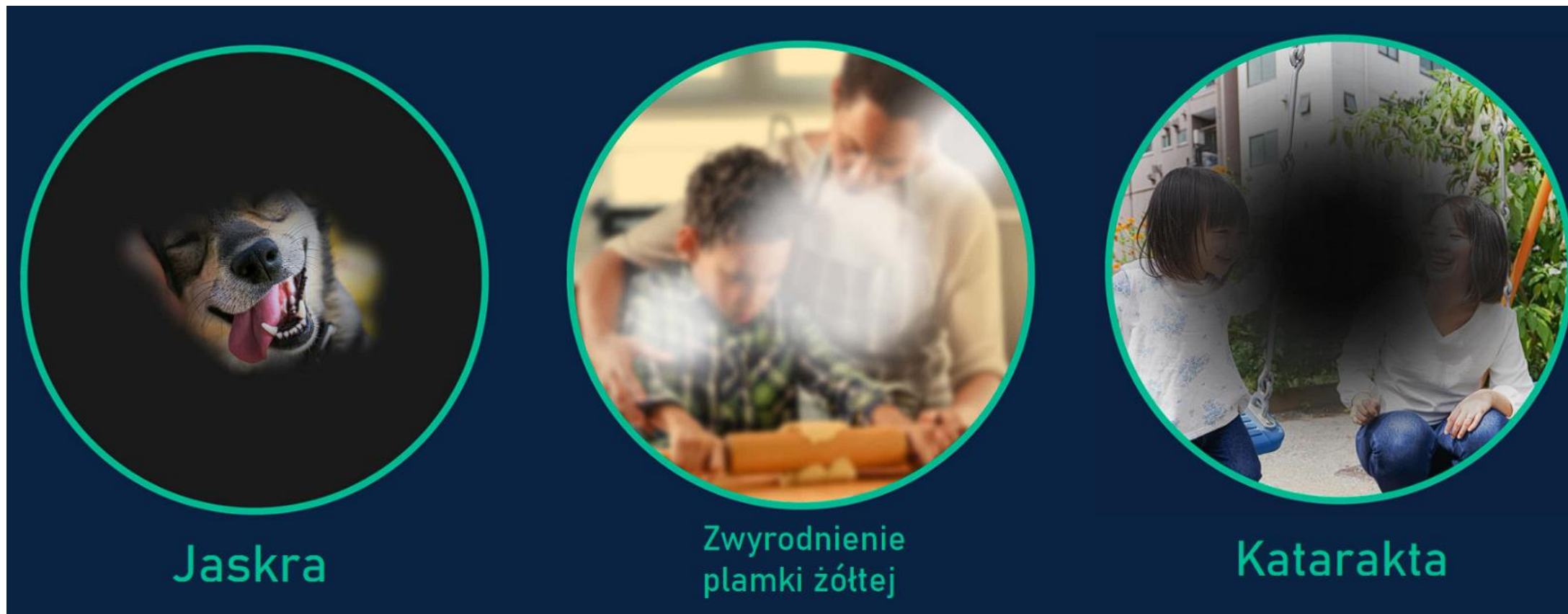
- Znaczenie: Materiały audiowizualne to kluczowy środek komunikacji i edukacji we współczesnym świecie.
- Bariery: Brak napisów dla głuchoniemych, audiodeskrypcji dla niewidomych i słabowidzących, łatwej nawigacji dla osób z ograniczeniami ruchowymi.
- Rozwiązania: Napisy dla niesłyszących, udogodnienia interaktywne dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, audiodeskrypcja

Zróżnicowanie niepełnosprawności wzrokowej i różnorodne zastosowania materiałów z audiodeskrypcją

- Niepełnosprawność wzrokowa ma zazwyczaj charakter niecałkowity. W około 80% przypadków odbiorcami materiałów z audiodeskrypcją są osoby o ograniczonej zdolności widzenia – między innymi mające zmniejszone pole widzenia czy doświadczające zniekształceń postrzeganego obrazu.
- Materiały z audiodeskrypcją mogą być także pomocne przy współpracy z osobami zmagającymi się z innymi zaburzeniami, w z osobami starszymi, osobami w spektrum autyzmu i osobami z zaburzeniami uwagi.

Zróżnicowanie niepełnosprawności wzrokowej

W oparciu o wizualizacje *Perkins School for the Blind*

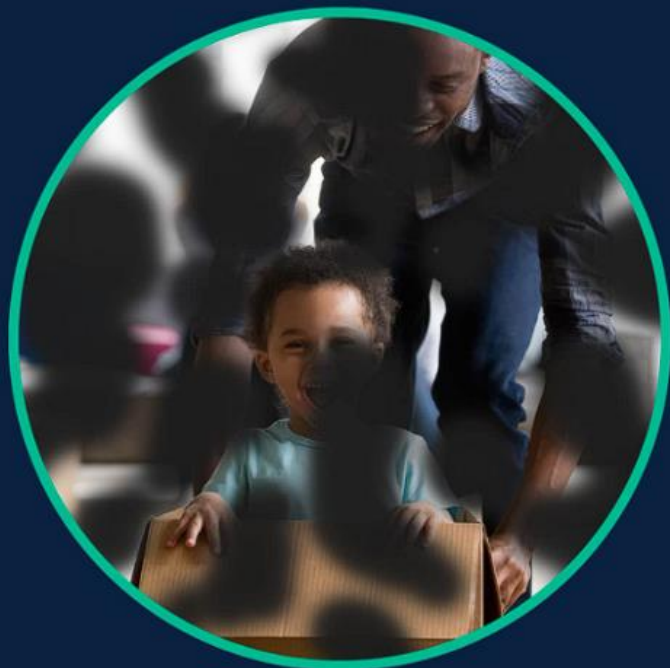
Jaskra

Zwyrodnienie
plamki żółtej

Katarakta

Zróżnicowanie niepełnosprawności wzrokowej

W oparciu o wizualizacje *Perkins School for the Blind*

Retinopatia
cukrzycowa

Achromatopsja

Deuteranopia

Zróżnicowanie niepełnosprawności wzrokowej

W oparciu o wizualizacje *Perkins School for the Blind*

Jakie materiały audiowizualne są niedostępne dla niewidomych i niedowidzących?

- Filmy bez audiodeskrypcji
- Programy telewizyjne bez audiowizualnych ścieżek opisowych
- Gry wideo bez opcji dostosowania grafiki lub z interfejsem niewspierającym czytników ekranu
- Grafiki i zdjęcia bez opisu tekstowego (alt text)
- Wykłady i prezentacje bez opisów wizualnych
- Materiały edukacyjne, mapy, infografiki bez alternatyw tekstowych lub dźwiękowych
- Występy na żywo (teatr, koncerty) bez dostępnych audiodeskrypcji

Jakie materiały audiowizualne są niedostępne dla niewidomych i niedowidzących?

- Transmisje sportowe i wydarzeń bez komentarza opisującego akcję
- Materiały instruktażowe i poradniki wideo bez dodatkowych opisów dźwiękowych
- Strony internetowe z interaktywnymi elementami wizualnymi bez tekstowej lub dźwiękowej alternatywy
- Aplikacje mobilne z interfejsem wyłącznie graficznym bez dostosowań dla czytników ekranu
- Reklamy i banery internetowe bez opisów tekstowych
- Kursy online bazujące głównie na materiałach wizualnych bez alternatywnych ścieżek audiowizualnych

- Osoby z niepełnosprawnością wzroku / z dysfunkcją wzroku;
- Aż 2 796 700 osób miało w 2014 r. uszkodzenia i choroby narządu wzroku (GUS, „Stan zdrowia ludności Polski w 2014 r.”, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/zdrowie/zdrowie/stan-zdrowia-ludnosci-polski-w-2014-r-,6,6.html>);
- Polski Związek Niewidomych to jedyna w Polsce samorządowa organizacja członkowska powołana, zarządzana oraz działająca na rzecz osób niewidomych i słabowidzących.

Podstawy prawne - najważniejsze akty

- **Konstytucja** Rzeczypospolitej Polskiej Art. 32
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 roku o **dostępności cyfrowej** stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o **zapewnianiu dostępności** osobom ze szczególnymi potrzebami
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 roku w sprawie **dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego**
- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 roku Art. 9, Art. 21 (Dz.U. 2012 poz. 1169).

Art. 32. 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Potrzeby odbiorców

Kluczowe problemy

- Równy dostęp do informacji
- Samodzielność w nauce i pracy
- Dostosowane technologie asystujące
- Intuicyjna nawigacja cyfrowa
- Inkluzywność w rozrywce
- Komunikacja społeczna bez barier
- Dostosowanie przestrzeni miejskiej
- Podnoszenie świadomości o potrzebach
- Personalizacja ustawień użytkownika
- Łatwy dostęp do wsparcia i doradztwa

Problemy z perspektywy uczelni

- Dostępność materiałów dydaktycznych
- Wsparcie dla studentów z dysfunkcją wzroku
- Kursy online
- Inkluzja kulturalna
- Dostępność w badaniach naukowych
- Promocja równości i inkluzji
- Popularyzacja nauki
- Sprawiedliwość w ocenianiu

Audiodeskrypcja - podstawy

Audiodeskrypcja **nie jest** panaceum na wszystkie wyzwania, z którymi spotykają się osoby niewidome i słabowidzące.

Audiodeskrypcja **jest** jednym z kluczowych rozwiązań, które mogą znacząco poprawić dostępność dla osób niewidomych i słabowidzących.

Audiodeskrypcja - definicja

„Audiodeskrypcja to werbalny, dźwiękowy opis obrazu i treści wizualnych zawartych w audycji audiowizualnej, przeznaczony dla osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu wzroku, umieszczony w audycji lub rozpowszechniany równocześnie z audycją”

Art. 4 pkt.28 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. z 2011 r. Nr 43, poz. 226, z późn. zm.)

Historia

- Alternatywna propozycja w oparciu o p. 33-39 Chmiel-Mazur: audiodeskrypcja istnieje, odkąd osoby widzące opisują świat osobom niewidomym "Tysiącom niewidomych od tysięcy lat tysiące audiodeskryptorów opowiadało piękno zachodu słońca nad brzegiem morza, urok lekko zamglonych szczytów górskich, czy magię falujących na wietrze długich blond włosów młodej dziewczyny. (Ciborowski 2010)"

- 1981 r.: w Stanach Zjednoczonych pierwsze przedstawienie teatralne z opisem dla niewidomych (17 lat(!) po zrodzeniu się idei)
- 1996 r.: Wielka Brytania jako pierwsza na świecie wprowadza obowiązek zapewniania audiodeskrypcji do prawa (min. 10% programów)
- 1999 r.: w Polsce odbywają się pierwsze pokazy tyflobilmów - filmów z dodatkową ścieżką dźwiękową opisującą akcję, w których stosowano stopklatkę, co powodowało szereg problemów
- 2006 r.:
w białostockim Kinie „Pokój” odbywa się pierwszy w Polsce seans kinowy pełnometrażowego filmu pt. Statyści z audiodeskrypcją (rok uznawany za początek AD w Polsce)
- 2011 r.: nowelizacja Ustawy o radiofonii i telewizji - min. 10% programów na kwartał musi mieć JAKIEŚ udogodnienia dla osób z dysfunkcjami wzroku lub słuchu
- 2018 r.: kolejna nowelizacja (od 2024 r. min. 7% AD)

Jaka powinna być audiodeskrypcja?

- To werbalny opis tego, czego nie słysząc;
- Powinna umożliwiać samodzielne śledzenie fabuły;
- Zrozumiała;
- Obiektywna;
- Selektywna.

Ograniczenia i wyzwania

- Czas – nie powinna znacznie wydłużać czasu trwania filmu; w przypadku audiodeskrypcji – lektor opisuje aspekty wizualne między dialogami;
- Odbiorcy to często bardzo zróżnicowana grupa społeczna (wiek/wykształcenie/płeć/religia);
- Subiektywizm osoby przygotowującej skrypt/lektora;
- Różny stopień dysfunkcji wzroku: osoby ociemniałe/niewidzące od urodzenia;
- W Polsce stale się rozwija, jesteśmy na początku tej drogi.

Formy opisu materiałów multimedialnych

- Audiodeskrypcja (pomiędzy dialogami);
- Audiodeskrypcja rozszerzona / Audiowstęp (stopklatka, zatrzymanie filmu na potrzeby opisu);
- Deskrypcja (sam tekst, bez nagrania lektorskiego);
- Audiotekst (najczęściej spotykana forma: nagranie syntezatorem mowy bądź z pomocą lektora tekstu, który pojawia się w formie napisów do filmu).

Audiodeskrypcja

- Adekwatna do treści -
dynamika opisu powinna korelować z dynamiką utworu;
- Nie zakłóca innych dźwięków;
- Przykład: Fragment filmu "Harry Potter i Czara Ognia" z audiodeskrypcją - Fundacja Katarynka / Fundacja Widzialni; [Fragment filmu "Harry Potter i Czara Ognia" z audiodeskrypcją - Fundacja Katarynka - YouTube](#)

Audiodeskrypcja rozszerzona / Audiowstęp

- Wykorzystujemy stopklatkę na potrzeby opisu;
- Jest stosowany przed opisywanymi scenami;
- Opisuje sceny teraźniejsze lub przyszłe;
- Przykład: Audiowstęp filmu Życie Iwanny | KFF 2021 / Fundacja Siódmy Zmysł; [Audiowstęp filmu Życie Iwanny | KFF 2021 - YouTube](#)

Deskrypcja treści wizualnych

- Dokument cyfrowy udostępniany wraz z plikiem multimedialnym;
- Opis warstwy wizualnej pliku multimedialnego;
- Przykład: SKRZATY KSIĄŻKOJADY - ODCINEK 3 - KRÓL I MORZE - FILM Z NAPISAMI ORAZ DESKRYPCJĄ / Teatr Lalek Arlekin w Łodzi; [SKRZATY KSIĄŻKOJADY - ODCINEK 3 - KRÓL I MORZE - FILM Z NAPISAMI ORAZ DESKRYPCJĄ - YouTube](#)

Deskrypcja: Skrzaty Książkojady, odcinek 3, Król i Morze

Nagranie rozpoczyna się napisem, który stopniowo pojawia się na ekranie. To stylizowany na dziecięce pismo tytuł cyklu: SKRZATY KSIĄŻKOJADY. Słowo „SKRZATY” jest dużo większe od „KSIĄŻKOJADY”.

Dookoła napisu pojawiają się skrzacie nogi w bucikach i dłonie wskazujące litery.

Nagranie składa się z dwóch części:

1. Czytania bajek o Królu;
2. Ćwiczeń i zabaw inspirowanych lekturą.

Pierwszą część nagrania to ujęcia na dwie czytające postaci. Bajki czytają mężczyzna z brodą i w okularach i kobieta o dłuższych, czarnych włosach. Oboje są ubrani tak, jak wszystkie czytające Skrzaty – w czarne bluzki, biało-czarne kamizelki z kapturem i zielone spodnie.

Skrzaty czytają książkę i śmiało spoglądają w stronę kamery. Czytające są pokazani jak siedzą, ale najczęściej tylko do klatki piersiowej.

Sporą część ekranu zajmują animację pokazujące historię Króla. Są wykonane jakby z papieru kolorowego i rysowane kredkami świecowymi.

Król to niewielka postać o dużej głowie, na której spoczywa jeszcze większa korona. Zawsze ma czerwone odstające uszy, czerwony nos i zaróżowione policzki. Jego okrągłe oczy z niewielkimi źrenicami zwykle są bardzo zdziwione. Król na pewno bardzo lubi kolory zielony i niebieski. W takich właśnie kolorach są jego długie szaty. Najczęściej ma na sobie płaszcz w kratę, raz większą, raz mniejszą ale zawsze zielono-niebieską.

Druga część nagrania to przedstawienie grupy Skrzatów, które wykonują polecenia Justyny. Skrzaty stoją na nieoświetlonej scenie. Do ich czynności dorysowano animacje komputerowe, które uzupełniają to, o czym mówi Skrzat Justyna. To na przykład części ciał zwierzątek: koci ogon, odwłok pszczoły, kity i uszy wiewiórki.

SKAZAŁY

Książko
żo
jady

WIERZĘ W BAJKI

– ARLEKIN –

SKRZATY KSIĄŻKOJADY - ODCINEK 3 - KRÓL I MORZE - FILM Z NAPISAMI ORAZ DESKRYPCJĄ

Teatr Lalek Arlekin w Łodzi

328 subskrybentów

Subskrybuj

2

Udostępnij

Pobierz

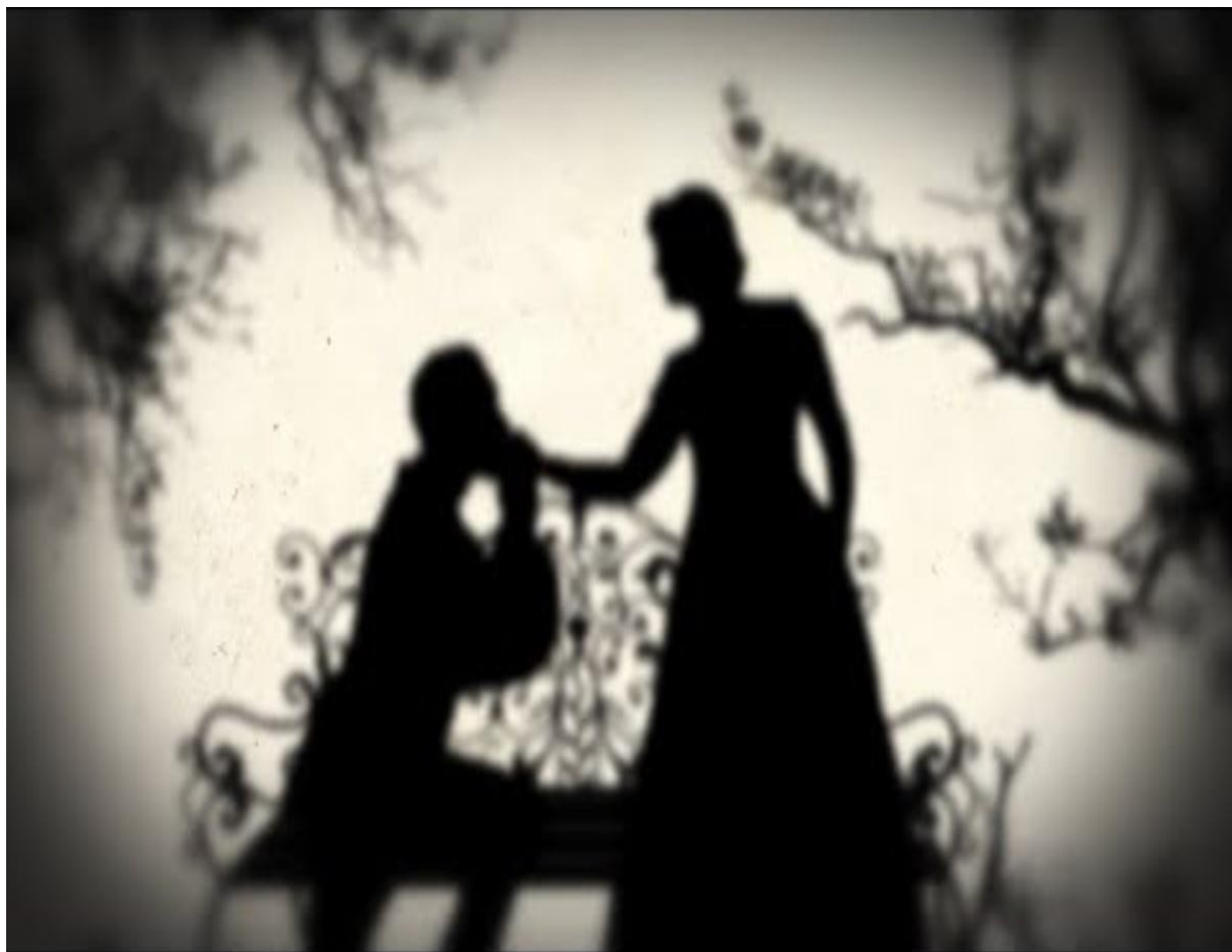
Zapisz

270 wyświetleń Data premiery: 21 lis 2020 #HokusPokus #ArlekinwGrze
PLIK Z DESKRYPCJĄ DO POBRANIA - <http://teatrarlekin.pl/images/WYDARZE...>

Audiotekst

- Udźwiękowanie napisów pojawiających się w filmie – bez dodatkowych opisów;
- Np. wywiady - ważne treści są wypowiedziane przez rozmówców, nie ma potrzeby opisywania np. wyglądu postaci;
- Bardzo rzadko spotykana forma
- Przykład: Miłosne pieśni Brahmsa na cztery głosy i cztery ręce wersja z audiodeskrypcją / Miłosne pieśni Brahmsa na 4 głosy i 4 ręce; [Miłosne pieśni Brahmsa na cztery głosy i cztery ręce wersja z audiodeskrypcją - YouTube](#)

Opinia dotycząca powyższego przekładu

"Autorzy bardzo się postarali i audiodeskrypcja i audiotekst są super. Tylko że nie pozwala na odbiór głównej treści, jaką jest śpiew. W tej sytuacji lepszy byłby opis tekstowy, z którym można się zapoznać na spokojnie przed lub po odsłuchaniu." (Za TYFLOŚWIAT, Portal Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego)

Dodatkowe rodzaje audiodeskrypcji

Aspekty techniczne, narzędzia i programy

Wybór

- Audiodeskrypcja lub poszerzona audiodeskrypcja
- Deskrypcja

1. Wybór programu do opisu

- Audiodeskrybowane są wszelkiej maści programy: filmy fabularne i dokumentalne, filmy obcojęzyczne, seriale, zawody sportowe, itd.
- Jednak nie wszystkie programy nadają się do audiodeskrypcji:
 - Bazujące na przekazie słownym: talk-show, teleturnieje, programy publicystyczne
 - Zbyt szybkie tempo przekazu, brak miejsca na opis: programy informacyjne, "przegadane" filmy pełne dialogów
 - Znacznie więcej akcji, niż dialogów, ciągły opis mógłby być męczący (nie jest to jednak twarda zasada)

Koncert – wyzwanie w audiodeskrypcji

©Anthony Delaroix, 2015

Kluczowe aspekty wizualne transmisji koncertowej

- Charakter miejsca – lokalizacja, sceneria i dekoracje, liczba artystów i widzów, ubiór i kostiumy, dodatkowe elementy wystroju
- Elementy dynamiczne – ruch na scenie, charakter i typ tańca
- Komunikacja niewerbalna – wyrazy twarzy, emocje, gesty

Rozwiązania przydatne podczas adaptacji treści koncertów, widowisk tanecznych i operowych na potrzeby audiodeskrypcji

Opracowane w oparciu o *The Audio Description Coalition Standards for Audio Description and Code of Professional Conduct for Describers*, ADC 2009

Wyjaśnienie
profesjonalnej
nomenklatury

Pozwala na uniknięcie wątpliwości co do znaczenia konkretnych terminów, jednocześnie wprowadzając odbiorcę w najważniejsze aspekty dzieła.

Powtarzanie
kluczowych informacji
dotyczących dzieła

Istotne informacje powinny być w miarę możliwości przedstawione w początkowych fragmentach występu, jednak warto co jakiś czas wracać do kluczowych aspektów w celu ich przypomnienia.

Prawidłowa kreacja
przestrzeni

Jeśli scena przedstawia określoną lokalizację, zamiast określić przestrzennych (lewa/prawa strona) warto odnosić się do konkretnych miejsc (przy stole/za szafą/przed grupą postaci)

Precyzyjne określanie ruchów ekspresyjnych

W przypadku intensywnej gestykulacji czy tańca należy opisać charakter ruchów (płynne/skokowe, delikatne/silne), a także części ciała, którymi porusza artysta.

Definiowanie źródeł dźwięków i światła

Jeśli źródło dźwięku nie jest jednoznaczne, to należy je wskazać. Należy też zwracać uwagę na zmiany oświetlenia, nawet relatywnie drobne.

Umożliwienie odbiorcy zapoznania się z przestrzenią

O ile jest to wykonalne, warto uzgodnić z przedstawicielami sali koncertowej czy teatralnej możliwość wcześniejszego przejścia się po niej przez osobę z niepełnosprawnością.

Audiodeskrypcja: Osoby biorące udział w procesie

- Audiodeskryptor – tworzy skrypt
- Korektor/konsultant – często osoba niewidoma, nanosi poprawki
- Lektor – nagrywa skrypt (czasem ta sama osoba, która go tworzy)

Proces powstawania audiodeskrypcji

1. Wybór programu do opisu.
2. Zapoznanie się z opisywanym programem.
3. Opracowanie skryptu.
4. Korekta/konsultacja skryptu z osobą niewidomą.
5. Nagranie lub odczytanie skryptu na żywo.

2. Zapoznanie się z programem

- Wysłuchanie samej ścieżki dźwiękowej - które informacje można pominąć, zaoszczędzając czas? Jakie informacje są niejasne z samego dźwięku?
- Kilukrotne uważne obejrzenie filmu - zauważenie wszystkich szczegółów, mających wpływ na odbiór filmu i narrację
- Zapoznanie się ze wszystkimi powiązаныmi materiałami - wywiadami, recenzjami, materiałami załączonymi do wydania DVD/Blu-ray, scenariuszem, listą dialogową - aby lepiej zrozumieć program i intencje reżysera

3. Opracowanie skryptu

- Przygotowanie skryptu do 2-godzinnego filmu to około tydzień pracy
- Dostępne jest specjalne oprogramowanie do tworzenia audiodeskrypcji, np. Starfish, AD Author - automatycznie generują kody czasowe, umożliwiają odtwarzanie programu i edycję tekstu w jednym oknie
- Większość audiodeskryptorów nie korzysta ze specjalnego oprogramowania, tylko z zestawu: komputer, dwa monitory (jeden na edytor tekstu, drugi do odtwarzania plików filmowych), głośniki lub słuchawki, ew. odtwarzacz DVD/Blu-ray

ADAUTHOR

File View Edit Export Help

ID	START	DURATION	VOICE	TEXT/FILE
1	00:00:11.00	00:04.40	Elsa	Ascolta, questo non è un racconto, sono molti.
12	00:03:02.80	00:12.28	Elsa	morto in una buca ricavata tra delle pietre. Posa delicatamente l'animale e lo ricopre con sassi piccoli e grandi.

C:\Users\Vincenza Minutella\Desktop\AUDIO DESCRIPTION CHAPTER\PROVE AD AUTHOR\MOTHER LODI\Mother Lode_tutto_prova.ada

AD Author (z: Audio description software tools. Vincenza Minutella, 2022)

3. Opracowanie skryptu

- Skrypt musi zawierać kod czasowy początku i końca opisu (np. godzina:minuta:sekunda:klatka), aby lektor (jeśli nie jest to autor skryptu) wiedział dokładnie, kiedy ma mówić, np.:

01:06:27:00 – 01:06:36:00

Karolina wchodzi do kuchni. Anna gotuje obiad.

- Każdy audiodeskryptor ma własny format zapisu, jednak formatowanie tekstu zawsze powinno być przejrzyste dla lektora.
- Wskazówki lektorskie – opis dźwięków lub czynności bohaterów, wskazówki co do sposobu odczytywania tekstu (np. *dynamicznie*, *śpiewnie*, *agresywnie*);

00:00:21 (spokojnie) Ciemnoniebieskie wody Wisły.

Na powierzchni srebrzy się drobna kra. Wzdłuż brzegów – ciemne pasy bezlistnych zarośli. Na horyzoncie – niewyraźne zarysy Pałacu Kultury i wieżowców. //

Jest osiem po ósmej. 24 grudnia.

00:00:43 (szybko) Ulice Warszawy... W radiowym studiu Mikołaj – blondyn po trzydziestce. (*Listy do M.*)²

Skrypt AD do filmu "Listy do M." (reż. M. Okorn, AD I. Künstler)

09:17 Widownia szczelnie wypełniona roześmianymi dziećmi i dorosłymi. Wskazują palcami na arenę. Tam, zawieszona na wielkiej wędce, wiruje akrobatka. Dwie roześmiane dziewczynki wskazują na arenę. Siedzące obok nich dwie kobiety zaśmiewają się do łez.

09:37 [szybko] Niektórzy widzowie podnoszą w górę ręce. Jakby zgłaszając się do odpowiedzi. Na arenie dwóch klaunów. Jeden z nich prycha w drugiego wodą. Wodny pył opada na widownię. Dzieci uchylają się przed mokrą chmurą. Chichoczą.

Panowie i panie zapraszamy na wielkie wydarzenie...

09:50 [wolno – nostalgicznie, trochę bajecznie] Obraz zwalnia. Trójka uśmiechniętych urwisów wpatruje się w arenę jak zaczarowana. W górę unoszą się złote płatki. W oddali, między złocącymi się drzewami, stoi granatowy, cyrkowy namiot. W powietrzu wirują złote płatki liści.

**Skrypt AD do filmu "Nóż w wozie"
(reż. V. Drygas, AD A. Jankowska)**

3. Opracowanie skryptu

- Alternatywą dla opracowywania skryptu od podstaw może być przetłumaczenie istniejącego skryptu z innego kraju (np. Wielka Brytania ma bogaty katalog)
- Wszystkie poprzednie kroki oraz korekta osoby niewidomej są już wykonane, pozostaje tłumaczenie, ponowna synchronizacja dźwięku z obrazem (wypowiedzi w j. polskim bywają dłuższe) i ewentualna ponowna konsultacja z osobą niewidomą
- To rozwiązanie pozwala zmniejszyć koszty i czas potrzebny na przygotowanie AD

4. Korekta/Konsultacja

- Weryfikacja przez innego audiodeskryptora – druga osoba to "druga para oczu", pomagająca zachować obiektywność opisów
- Skrypt powinna zweryfikować też osoba niewidoma – pod kątem zrozumiałości dla osób z dysfunkcjami wzroku
- Po zredagowaniu skryptu należy próbnie odczytać

Zasady języka audiodeskrypcji

Przygotowanie do pracy

- Audiodeskryptor najpierw zapoznaje się z dziełem od początku do końca, w przypadku seriali, jeśli nie jest to możliwe, ogląda wszystkie możliwe odcinki, żeby jak najlepiej oddać realia dzieła;
- Czasami pomoce może być zapoznanie się jedynie ze ścieżką dźwiękową utworu, bez obrazu – to pomaga "wejść w rolę" odbiorcom audiodeskrypcji;
- W przypadku dzieł takich jak obrazy czy zabytki – audiodeskryptor powinien przekazać również inne, ważne informacje takie jak: koncepcja twórcy, opis kulturowy/historyczny, anegdoty związane z danym dziełem.

Obserwacja bez ocen, tzw. "oko kamery"

- Opisy osoby tworzącej skrypt powinny być możliwie jak najbardziej obiektywne, to oznacza brak jakiegokolwiek wartościowania, oceniania i cenzurowania dzieła;
- Wyjątkiem jest sytuacja, w której nazwanie osoby "atrakcyjną" wynika z rysu postaci, a nie jest subiektywną opinią audiodeskryptora;
- Idziemy za "okiem kamery" bez wyprzedzania faktów, żeby odbiorcy mogli być "tu i teraz";

Od ogółu do szczegółu

- Audiodeskryptor porządkuje rzeczywistość stosując metodę od ogółu do szczegółu;
- Można posłużyć się planami: pierwszym, drugim, trzecim, czwartym;
- Jeśli opisywanie dzieła można dotknąć, opis może przypominać skanowanie – od lewej do prawej czy od góry do dołu;
- Odbiorca powinien mieć możliwość wczucia się w klimat dzieła, a więc muzykę, odgłosy czy ciszę - to również jest część utworu, audiodeskryptor powinien unikać "przegadania" materiału;
- Kolory często przyrównywane do struktury materiału, temperatury, zapachu.

Zasady językowe

- Audiodeskryptor oraz lektor powinien posługiwać się poprawną polszczyzną, oddającą klimat dzieła:

"Milicjanci wychodzą. Wpada kilku wyrostków. Luźne marynary, skórzane płaszcze, czapki z daszkiem. Zwarta grupa mętnych typów. Rytmiczne jednakowe ruchy. Głowy obracają się jak na komendę. Lustrują otoczenie. Nogi podrygują rytmicznie. Ręce w górę - niby trzymają uchwyty w tramwaju." (Fragment audiodeskrypcji spektaklu "Zły" w Teatrze Powszechnym w Warszawie);

- Uproszczona konstrukcja zdań, stosowanie zdań prostych i równoważników;

Synonimy, porównania i metafora

- Stosowany język powinien korespondować z dziełem, dodatkowo być atrakcyjny i angażujący dla odbiorcy;
- W tym pomaga stosowanie synonimów, porównań i metafor;
- Dobierając słowa zwracamy uwagę na znaczenie opisywanej sytuacji. Budynek – dom, wieżowiec, chata, chałupa, rezydencja, budowla;
- Unikamy czasownika "widać". Stosowane jest jedynie wtedy, kiedy upraszcza konstrukcję zdania, w innym przypadku przerywa przekaz, może być niekomfortowe dla odbiorcy.

Epitety i cenzura

- Audiodeskryptor nie powinien cenzurować scen drastycznych, brutalnych, erotycznych czy pornograficznych. Są one opisywane zgodnie z prawdą, unikamy nadmiernej szczegółowości czy wulgarności, kiedy nie ma ona wpływu na odbiór dzieła;

Przekazywanie emocji

- Emocje postaci są jednym z głównych aspektów odbioru dzieła. Audiodeskrypcje często skupiają się na tym aspekcie;
- Należy pamiętać, że emocje czy intencje bohaterów są często wyrażane poprzez intonacje, akcentowanie wypowiedzi czy muzykę stosowaną przez twórców, lektor nie powinien ich zagłuszać ani powielać tych informacji.

Dopasowanie do odbiorcy

- Sposób audiodeskrypcji będzie różnił się od siebie w zależności od dzieła. Inaczej będzie wyglądać w przypadku filmu dla dzieci a inaczej w przypadku, np. kryminału czy broszury informacyjnej. Użyte słowa muszą oddawać ducha utworu, inaczej mogą wpłynąć na zniekształcenie obrazu i intencji twórcy.

Dostosowanie audiodeskrypcji do potrzeb konkretnego odbiorcy

- Zakres niepełnosprawności jest bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na formułę audiodeskrypcji. W zależności od zdolności niepełnosprawnego do prawidłowego postrzegania zmian jasności obrazu, kształtów, ruchu, kolorów czy szczegółów należy odpowiednio dostosować spektrum przekazywanych informacji.

Praca z materiałem audiowizualnym

Kwestie praktyczne

Grażyna Adamowicz-Grzyb

Ewa Kurdas

Agata Psiuk

Agnieszka Walczak

Małgorzata Arendarczyk

Izabela Künstler-Zawisza

Tomasz Strzymiński

Przemysław Zdrok

Monika Buraczyńska

Janina Majle

Barbara Szymańska

Marta Żaczkiewicz

Urszula Butkiewicz

Justyna Mańkowska

Mariusz Trzeciakiewicz

Anna Żórawska

Beata Kaszubska

Regina Mynarska

Alicja Maciejewska

Jagoda Grudzień

[Lista organizacji i audiodeskryptorów | audiomovie](#)

Materiały źródłowe

- "Audiodeskrypcja", Wydział Anglistyki UAM – Agnieszka Chmiel, Iwona Mazur; Poznań, 2014 (<https://repozytorium.amu.edu.pl/server/api/core/bitstreams/8ca94d7a-88a1-4f2b-bb08-3186cda989ef/content>);
- "Standards for Audio Description and Code of professional Conduct for Describers; Third Edition", Audio Description Coalition, June 2009 (https://sm4599.p3cdn1.secureserver.net/wp-content/uploads/2020/04/ad_c_standards_090615.pdf);
- "Audiodeskrypcja – zasady tworzenia"; Opracowanie: Dla Fundacji Kultury bez Barrier – Izabela Künstler, Urszula Butkiewicz, Robert Więckowski; Warszawa, 1 września 2012 ([Audiodeskrypcja-zasady-tworzenia.pdf \(kulturabezbarier.org\)](#));
- Webinarium "Audiodeskrypcja i audiowstęp (21.12.2021)"; webinar organizowany w ramach projektu Warszawska Akademia Dostępności, Organizator: Fundacja Kultury bez Barrier; projekt sfinansowany przez m.st. Warszawa ([Audiodeskrypcja i audiowstęp \(21.12.2021\) - YouTube](#))
- "Osoby niewidome też chcą chodzić do kina Umożliwia im to technika audiodeskrypcji.", materiał dostępny na platformie Youtube; Kanał: Marta Żaczkiewicz (<https://www.youtube.com/watch?v=qiqAA8EAsVo&t=337s>);
- Wykłady "Wprowadzenie do przekładu audiowizualnego" prowadzone w Instytucie Lingwistyki Stosowanej przez prof. ucz. dr hab. Agnieszkę Szarkowską w latach 2021/22
- Strona internetowa Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego; <https://tyfloswiat.pl/>;
- Strona internetowa Fundacji Audiodeskrypcja; <http://www.audiodeskrypcja.org.pl/>